

Jernbaneverket

Norsk Jernbanemuseum

Virksomhetsrapport

år 2008

Jørgen Lien hadde æren av å være lokfører på Tertittens første ordinære tur på den forlengede banen.

Thor Bjerke, NJM

1. Museets styre og personale i 2008

1.1 Styrets sammensetning

Svein Horrisland, *etatsdirektør for marked og kommunikasjon i Jernbaneverket*

Ole M. Drangsholt, *stabsdirektør i Jernbaneverket*

Steinar Norli, *direktør, sekretariat NSB AS*

Oddvar Slettemark, *Norsk Jernbaneforbund*

Olaf Bjerknes, *Jernbanemuseets venner*

Tore Collett Moen, *Museumsbanerådet*

Fra Norsk Jernbanemuseum:

Andreas Dreyer, *museumsdirektør*

Thor-Kristian Sanaker, *administrasjonsleder*

1.2 Styremøter

Styret har hatt fire møter i 2008 inkludert en ekskursjon til Krøderbanen.

1.3 Ansatte

Mona Andersen, *kontorfullmektig*

Ole Gunnar Bakken, *TU-ansvarlig*

Thor Bjerke, *førstekonsulent, foto, gjenstander*

Steinar Bjerkeli, *museumsassistent*

Rune Bjørnbakken, *vaktmester*

Øystein Bøe, *museumssnekker*

John Dahl, *museumssnekker*

Vidar Dalsveen, *museumssnekker*

Andreas Dreyer, *museumsdirektør*

Nils Petter Engelstad, *oppsynsmann*

Anny Haugen, *førstekonsulent, økonomi*

Svein Krogrud, *TU-rådgiver*

Mette Larsen, *førstekonsulent informasjon/arrangement/marked*

Wenche Lundbye Sandvik, *kontorfullmektig*

Egil Løndalen, *fagspesialist svakstrøm (til juni)*

Tore Mikkelsen, *fagarbeider metall*

Thor-Kristian Sanaker, *administrasjonsleder*

Anne Marit Skattum, *bibliotekleder*

Roar Stenersen, *overingeniør*

Anne Katrine Zachariassen, *sekretær*

Björg Eva Aasen, *rådgiver, formidling*

Gjenstandssamlingen (antatt størrelse 12000)	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>
Sum registrerte gjenstander (kortkatalog + databaser)	7546*	7355*	6974*	6718*	6350	6200
Registrert i Mikromarc database	6006	5819	5258	4427	3903	3637
Årets registrering i Mikromarc	187	561	831	524	266	885
Antall gjenstandsbilder på NJMs nettsider #	4575	4350	3513	2568		
* Hovednummer. I dette tallet ligger også serier av gjenstander (flere undernumre), slik at det reelle antallet registrerte gjenstander er høyere enn dette. # Enkelte gjenstander har flere bilder						

Gjenstander Stiftinga Rallarmuseet	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>
Registrert i Mikromarc	246	203	173	173
Årets registrering i Mikromarc database	43	30	0	173
Antall gjenstandsbilder på NJMs nettsider	alle	alle	176	176

I tillegg har museet hatt 21 midlertidig ansatte i 2008. Det dreier seg i hovedsak om skrankepersonale, avløser museumsbutikken, guider og togpersonale.

2. Samlingene

2.1 Gjenstandssamlingen

Museet har mottatt 47 avleveringer i 2008. Av større avleveringer kan nevnes.

- En tårntralle (tralle med tårn for jobbing på kjøreløpingen) fra JBV BaneEnergi, Nordagutu.
- Diverse utstyr fra banebu på Kalvsjø (banebua skal overtas senere).
- Kupéinventar fra tre-personvogn fra privatperson.
- En drikkefontene som tidligere har stått på Hamar stasjon (kjøp).
- En større samling tegninger fra Strømmens Værksted, fra Lokaltrafikkhistorisk Forening.
- En større samling jernbaneeffekter fra privatperson.

På grunn av takreparasjonene på Presenningsverkstedet

med tilhørende omflyttinger av gjenstander, er det katalogisert færre gjenstander enn planlagt i 2008.

2.2 Vedlikehold/bevaring/konservering/restaurering

Stasjonsklokka på Ilseng har gjennomgått en omfattende reparasjon, foretatt av Arne Røkke, Trondheim.

2.2.1 Rullende materiell

Vogn Co 311

Vogn Co 311 er en karet levert til Østfoldbanens østre linje i 1883. Den skal restaureres til kjørbær og inngå i Karéttoget. På vognkassen er reisverk, tak og innvendig veggpanel ferdig. Gulvkonstruksjonen er nesten ferdig. Alle gesimslistene, speilpaneler, stigtrinn og takgjennomføringer for innvendig belysning er levert av Otto Nattestad Hansen. Samtlige plater for utvendig kledning er klippet og boret og grunnet på begge sider. Hyllekneker og gripejern levert av Sperre Støperi AS. En boggi er demontert, reparert og sammenbygget. Demontering av boggi nr. to ble påbegynt ved årsskiftet.

Lokomotiv Di3 602

Årskontroll med bremsejustering er utført i eget verksted.

Egil Løndalen ble pensjonist i 2008. Han var ansatt ved NSB Elektroavdelingen i Hamar distrikt før han kom til Jernbaneverket og i 2002 til museet.

Karettoget

I tillegg til normalt vedlikehold av togets enheter, er vakumbremseslangene på tenderen til lokomotiv nr. 17 "Caroline" byttet. Samtidig er slangeforbindelsen til toget endret for å fjerne brytning på slangene forsaket av Carolines korte buffere. Tenderens kullbinge er skrappt, grunnet og malt.

Vidar Dalsveen i gang med overhaling av drivmekanisme til svingskiven. Thor Bjerke, NJM (begge)

Tertittoget

Under utvask og avblåsing av lokomotiv nr. 2 Urskog ble det oppdaget to stagboltlekkasjer i indre fyrkasse. Dette er brist i tetningsssveisen og skal utbedres før sesongen 2009.

Tertittbanens forlengelse. Over heises ferdige sporstiger på plass ved hjelp av gravemaskin. Bilder fra april 2008. Thor Bjerke, NJM (begge)

Fakta om baneforlengelsen

Sporvidde 750 mm.

Skinnevekt 15 kg/m. 7,5 m skinnelengder.

Reell forlengelse = 165 m. Kryssingsspor lengde = ca 100 m. 1 sporveksel 1:7 venstre. 1 sporveksel 1: 7,5 høyre. Begge veksler er håndstilte med vendbart kastelodd.

Minste kurveradius 60 m. Største stigning 16 promille.

Sviller: L=1700, B=200 H=120 mm. Svillavstand 720 mm.

Underlag: Pukkunderlag, isolasjonsduk og 30 cm grus under sville.

Plattform: Plattformkant i grorudgranitt, planert pukkunderlag dekket med veigrus.

Ny planovergang - benevnt Smalåsen plo. - er anlagt med tilhørende orienteringssignal.

Den eksisterende banen hadde de siste 40 metrene en stigning på 24 promille til plattform. Ca. 80 m av eksisterende bane ble tatt opp i stiger og planert høvlet ned slik at stigningen nå er jevnt 16 promille hele vegen forbi lokhallen. Samtidig ble svillavstanden på denne delen endret fra 60 cm til 72 cm.

Lokomotiv 411

Dette NJM-eide lokomotivet har vært under restaurering i NJKs regi siden 1990. I forbindelse med Bergensbanens 100-årsjubileum i 2009 ble det fra NJK søkt om midler til å avslutte arbeidene. I begynnelsen av november 2008 bevilget Jernbaneverket 750 000 kr til formålet.

Prosjektet eies av NJM og drives NJK. NJK har fått direkte bistand av NJM til revisjon av tenderboggiene på Hamar. Tenderrammen er sendt til Drammen Yard AS for reparasjon, mens tendertanken og selve lokomotivet står i lokomotivstallen i Egersund. Det vil bli innleiet ekstern hjelp til diverse større arbeidsoppgaver siden prosjektet har en kort frist for å bli ferdig (1. juni 2009).

Svingskive

Denne svingskiven, opprinnelig fra Bergen, skal restaureres og legges ned utenfor museets hovedbygning. I løpet av året er ca. 60% av svingskivens totale masse på ± 40 tonn ferdig reparert, sandblåst og malt. Partnere har vært MiTrans AS og Jørn Stensbakks sandblåseri.

Selve drivmaskinen er ferdig overhaldt i eget verksted.

Tertittbanens forlengelse

Arbeidet gikk etter planen gjennom vinteren 2008 og ble avsluttet innen fristen.

Den nye parsellen ble høytidelig åpnet av Jernbaneverkets direktør for kommunikasjon og samfunnskontakt, Svein Horrisland, på åpningsdagen 25 mai.

Diverse etterjusteringer har vært nødvendig i løpet av sommeren – for øvrig helt normalt ved et nytt baneanlegg i grusballast.

Entreprenører var M Doubloug AS og Baneteknikk AS.

Kassasjon

To vogner, BM 67.04 og B 67.46, som sto på Notodden og Tinnoset, var overtallige og ble sendt til opphugging i 2008. El 9.2064 er avhendet til Norsk Transport as.

2.2.2 Museumsparken

Stillverkshuset som ble flyttet fra Drammen i 2007, ble gjenreist. Grunnmuren ble rekonstruert med original tegl (8000 stein) og 2. etasje ble heist på plass. De gamle vinduene ble restaurert og satt på plass og tre nye, store vinduer ble satt inn der de gamle var borte. Bare mindre utvendige og innvendige arbeider sto igjen ved nyttårs-skiftet 2008/09.

Etter befaring på Smalåsen stasjon på Nordlandsbanen ble det tatt kontakt med lokale håndverkere for å få den demontert. Det ble avtalt å begynne arbeidet i april 2009.

2.3 Biblioteket

Arbeidet med overgang til BiblioFil som databaseleverandør er forsinket og har tatt mye tid, og biblioteket har lidd under dette. Avtalen med bruksrett til Mikromarc ble derfor i oktober forlenget til mai 2009. Biblioteket har heller ikke hatt ekstrahjelp dette året noe som har gått utover arbeidsoppgaver i biblioteket.

Bibliotek (antatt størrelse 10 000)	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>
Registrerte bind i bibliotekets database	6291	6208	5690	4816	4622	4161	3786
Artikler	245	245	131				
Tidsskrifter (løpende abonnement)	71	71	71	66	76	97	97
Registrert i Mikromarc i året	75	518	874	195	463	392	544
Henvendelser	393	390	353	329	390	309	306
Utlån (bøker, videoer, fotostatkopier etc.)	256	280	207	231	236	196	291
Besøkende til biblioteket	424	378	505	431	756	625	116

2.4 Fotosamling (antatt størrelse 50 000)	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>
Registrerte fotos i Mikromarc database	19343	17153	15777	14359	13127	12222	11340
Registrert i Mikromarc i året	2190	1376	1418	1232	905	882	1437
Antall scannete bilder på Web ¹	19000	16000	13908	11963			
Henvendelser	92	85	98	99	140	101	107
Fotoekspedisjoner	67	60	69	81	98	59	61
1) Tallet viser ca. antall datafiler.							

Direktør Svein Horrisland fra JBV klippet snoren og åpnet Tertittbanens forlengelse til Smalåsen på Jernbanemuseets dag 25. mai 2008. Thor Bjerke, NJM

2.4 Foto

Blant det materialet som er katalogisert i 2008, er en større samling kolorerte lysbilder fra 1909, som ble gitt til museet i 2004 (se NJMs årbok 2008). En samling dias fra den tidligere Informasjonsavdelingen i NSB er sortert og ordnet.

3. Utadrettet virksomhet

3.1 Arrangementer

Arrangementsavviklingen har fulgt virksomhetsplanen for 2008. Det var 15 store og små arrangementer på museet. Arrangementene har trukket 6628 besøkende til museet.

Nytt av året var festivalen *Stoppsted Verden, Barnas internasjonale kulturfestival*. I løpet av festivalens to dager var det 3644 besøkende på museet. De fikk bl.a. oppleve ti verksteder, 31 aktiviteter og åtte utstillinger. Det største trekkplasteret var prinsesse Märtha Louise som leste høyt fra sin nylig utgitte eventyrbok.

Museets samarbeid med D/S Skibladner om

Transporthistorisk dag ble videreført også i 2008, men hadde færre deltakende enn forrige år.

3.2 Utstillinger/formidling

Museet har ikke hatt ny sesongutstilling i 2008. Lekeutstillingen *"Fra sans og samling"*, som ble laget i 2006 fikk stå et år til. Kreftene har vært konsentrert om ny utstilling på Stiftinga Rallarmuseet Finse som skal åpne i juni 2009.

Skoletilbudet til ungdomstrinnet og videregående er videreutviklet innenfor faget *"Teknologi og design"*.

3.3 Markedsføring

Grunnet sykdom var det ikke full aktivitet på markedsføringsfeltet 2008, spesielt i den viktige sommerperioden.

Museets brosjyre ble trykket i ett opplag på 20.000 eks. Den ble hovedsakelig distribuert i Østlandsområdet.

Osloregionen var fortsatt et prioritert marked. Sommeren 2008 ble det også kjørt en annonsekampanje i Aftenposten.

Museet har vært representert på én reiselivsmesse;

Stoppested Verden i juni hadde 3644 besøkende. Andreas Dreyer, NJM

Reiseliv 2008 på Lillestrøm.

Ellers har museet hatt flere mindre annonsekampanjer i aviser, blader og magasiner i inn- og utland.

Lokale og regionale tiltak:

- Arrangementsannonsering i lokalavisene.
- Omtale i lokalmedia.
- "På tavla"-oppslag i lokal-/regional media.
- Annonseringskampanje på TVInnlandet (regionalt).
- Kinoreklame på Sagatun kino i Hamar.
- Distribusjon av plakater/oppslag i forkant av arrangementer.

Museet har deltatt aktivt i Hamar-regionen Reiseliv (HaRR), både med verv i valgkomité og Reiselivsfaglig råd, og det har deltatt i de prosjekter som HaRR har invitert til. Ett av disse var en 360 graders fotografering av utvalgte områder på museet. Denne er tilgjengelig på www.hamarregionen.no og vil bli tilgjengelig på museets reviderte nettsider.

3.4 Publikumsbesøk

Publikumsbesøket har steget vel 7 % fra 2007. Det er spesielt festivalen Stoppested Verden og generelt bedre besøk vår/vinter 2008 som har bidratt til dette. I ferie-

måneden juli merket vi en nedgang på vel 20 %.

I skolebesøket har det vært en nedgang på 26 % i løpet av 2008.

2008	2007	2006	2005	2004
18840	17497	14848	15567	17260
2003	2002	2001	2000	1999
15316	13515	13146	15141	13297

3.5 Internett-sider

www.norsk-jernbanemuseum.no

2008	2007	2006	2005	2004	2003
40120	44240	35656	27960	19724	7821

Besøksstatistikk

Ettersom det skjedde en teknisk feil i registreringen i oktober gir tallet for 2008 ikke et riktig bilde besøket på nettsidene.

Arbeidet med å revidere museets nettsider har fortsatt i 2008, og de forventes ferdige første kvartal 2009.

Ved museets verksted er det bygget en spesialvogn for rullestolbrukere til Knertittoget. Vognen blir her prøvekjørt før sesongåpningen. Tore Mikkelsen er lokfører mens Andreas Dreyer tester vognen. Thor Bjerke, NJM

4. Drift av museumsanlegget

Følgende tiltak er utført på museets driftsbygninger og anlegg i 2008:

Takvedlikeholdet på "Presenningsverkstedet" på verkstedsområdet på Hamar ble fullført ved nyttår 2008/09. Mesteparten av det elektriske anlegget er også fornyet med nye ledninger, skap, lamper og brannvarsling. Arbeidet er gjort i forståelse med fylkesantikvaren. For å kunne sette opp stillas, måtte museet flytte rullende materiell og gjenstander. Dette var en stor operasjon som måtte gjennomføres på kort tid.

I museets hovedbygg ble mangler ved sprinkleranlegget utbedret.

Takarbeid på presenningsverkstedet 25. april 2009. Taket er ferdig lagt på presenningsstørken til venstre, mens det gamle taket er revet på den eldste delen av bygningen. Andreas Dreyer, NJM

5. Norsk Jernbanemuseum som trafikkutøver

I 2008 har Trafikkutøverseksjonen ved Jernbaneverket Norsk Jernbanemuseum behandlet saker knyttet til drift og vedlikehold av rullende materiell, kjøring av museumstog samt fortsatt revisjonen av dokumentasjon og styringssystemet. Vedlikeholdsprosedyrer for materiellet ble ferdigstilt før årets slutt.

Operasjon og vedlikeholdshåndbøker, samt vedlikeholdsbøker for godkjente vedlikeholdere er ferdigstilt og vil bli implementert og gjennomgått med brukere.

Et nødvendig sett av overordnede prosedyrer for TU enheten og de som kjører på denne lisens, ble også revurdert og ferdigstilt i løpet av året.

TU-aktiviteter i sammendrag:

Styringssystem

- Oppdateringer av dokumentasjon i styringssystem.
- Kontinuerlig videreutvikling.

Jernbaneverkets operatørhåndbok

- Jernbaneverkets operatørhåndbok er under revisjon. Ny operatørhåndbok navngis "Førerens Regelbok". Tu-ansvarlig ved museet deltar i denne prosessen. Dette for blant annet å sikre at innholdet i gamle kap. 22 i nåværende operatørhåndbok (som omhandler museumstogkjøring) blir ivare tatt i Førerens Regelbok.

Materiellet

- Et prosjekt i TUs regi har revidert bremsevedlikeholdet for museumsmateriell. I enighet med JBV BTK ble nye prosedyrer iverksatt 2008.
- Søknad til Statens Jernbanetilsyn om forskjellige unntak fra krav i ny Sikkerhetsforskrift. Det er for de fleste aktuelle krav gitt tidsbegrenset dispensasjon, av ulik varighet.
- Spørsmål om bremsekraften på damplokomotiv 271 ble avklart ved fysiske bremsetester og tilhørende beregninger høsten 2008. Etter dette er lokomotivet gitt fornyet brukstillatelse.
- Statens Jernbanetilsyn har etter søknad gitt midlertidig unntak fra sikkerhetsforskriftene i forhold til bruk av 2 watt GSM-R som nødkommunikasjon i museumstog. Tillatelsen er knyttet opp til navngitte trekkaggregater.
- El 11-2098 ble ferdigstilt og fikk utstedt brukstillatelse.

Museumstogkjøring

Egen:

- To turer Hamar–Elverum–Hamar (Caroline med Karéttoget).
- Lillestrøm–Gävle, samarbeidskjøring med Norsk Museumstog.
- Hamar–Martodden spor–Jernbanemuseet og retur (Caroline med Karéttoget og Krøderbanens Ulke nr. 11) i forbindelse med Jernbanemuseets dag.
- Materieelltransport av Ao 206 i forbindelse med personalekursjon og spisevognsutstilling til Sveriges Järnvägmuseum i Gävle.

Norsk museumstog:

- Museumstog i Østlandsområdet: Gjøvikbanen, Østfoldbanen, Vestfoldbanen, Grenlandsområdet, Bergensbanen, Sørlandsbanen og på Numedalsbanen.
- Materieelltransporter.

Arendalbanens Venner:

- Kjøring av BM 86.24 ei helg i november i forbindelse med jubileumskjøring på Arendalslinjen.

6. Stiftinga Rallarmuseet Finse

Norsk Rallarmuseum på Finse har i mange år motatt driftsstøtte fra Jernbaneverket. Norsk Jernbanemuseum er representert i Rallarmuseets styre. Norsk Jernbanemuseum er museumsfaglig støtte for Rallarmuseet. Rallarmuseets gjenstandsmasse er katalogisert i Norsk Jernbanemuseums database og lagt ut på museets hjemmesider. I 2007 ble planleggingen av ny hovedutstilling påbegynt. Ved årsskiftet 2008/09 var planene klare. Utstillingen skal åpne juni 2009.

7. Utviklingsprosjekter

Det tidligere området for Hamar camping er overdratt Jernbaneverket som følge intensjonsavtale fra 1991. Straks etter ble sporarbeider til Tertittoget satt i gang ifølge vedtatte sporplaner (jfr. avsn. 2.2.3)

Formaliseringen av samarbeidet mellom Norsk Jernbanemuseum og museumsbanene ble satt i gang i 2006 og fortsatt i 2007 og 2008. Samarbeidsforumet er Museumsbanerådet.

Arbeidet med en lenge påtenkt *verneplan for rullende materiell* ble påbegynt i 2007 og har fortsatt i 2008. Dette er et samarbeid med Norsk Jernbaneklubb.

8. Samtidsdokumentasjon

I løpet av året gjennomførte museet sammen med Jernbaneskolen og firmaet Sun Bay en dokumentasjon av lokomotivføreres hverdag i form av en film, hvor flere lokomotivførere ble fulgt gjennom arbeidsdagen.

Dette arbeidet har gitt verdifull erfaring for dokumentasjon av ytterligere yrkesgrupper.

9. Måloppnåelse - avvik 2008

Innenfor målområdene *Formidling/utstillingsvirksomhet, Markedsføring, Samarbeid og Trafikkutøvelse* er målene oppnådd i all hovedsak. Innenfor målområdet *Utvikling* er årsplanen for museumsparken oppnådd, men det har ikke blitt noen avklaring av magasinplass for rullende materiell, som er den største utfordringen museet står overfor akkurat nå. Kommunen tar opp igjen arbeidet med reguleringsplanen for verkstedsområdet på Hamar. Med mindre den blir kraftig endret, er det liten utsikt til å få bygge en ny toghall her.

Selv om publikumstallet har hatt økning i 2008, sliter museet med å runde 20000. Avlysning av et par arrangementer og redusert markedsføring, begge på grunn av sykdom i staben, kan ha vært medvirkende til dette.

10. Ansattes verv

- Fedecrail, Roar Stenersen, representant for museet gjennom Museumsbanerådet
- Hamar-regionen Reiseliv, Mette Larsen, leder i Reiselivsfaglig råd
- Hedmark Reiseliv BA, Mette Larsen, styremedlem
- Musea i Hedmark, Andreas Dreyer, styrerepresentant
- Museumsbanerådet, Andreas Dreyer, styrerepresentant
- Norsk Fjellsprengningsmuseum, Bjørg Eva Aasen, styrerepresentant
- SIKÅ, Museumsforbundets seksjon for industri, kommunikasjon og anlegg, Andreas Dreyer styrerepresentant
- Stiftinga Rallarmuseet Finse, Andreas Dreyer styrerepresentant.

11. Internregnskap 2008

Inntekter 2008	Regnskap 2008	Budsjett 2008	Regnskap 2007
Billetter til samlingene	486 000	556 000	478 000
Souvenir	364 000	334 000	384 000
Diverse inntekter	136 000	160 000	395 000
Tilskudd fra Jernbaneverket	13 928 000	13 900 000	13 149 000
Sum inntekter og driftstilskudd fra JBV	14 914 000	14 950 000	14 406 000

Driftsutgifter 2008	Regnskap 2008	Budsjett 2008	Regnskap 2007
Personalkostnader	8 268 000	8 803 000	8 006 000
Div. driftsutgifter	3 243 000	3 075 000	3 205 000
Husleie	1 162 000	963 000	988 000
Innkjøp og vedlikehold bibliotek og fotoarkiv	283 000	384 000	285 000
Utstillings- og undervisningsmateriell	236 000	225 000	520 000
Innkjøp og vedlikehold bygninger	406 000	280 000	415 000
Restaurering drift og vedlikehold rullende materiell	110 000	130 000	167 000
Tilskudd NJK/museumsbanene	820 000	820 000	820 000
Svingskive	386 000	270 000	
Sum driftsutgifter	14 914 000	14 950 000	14 406 000
Inntekter eksklusiv driftstilskudd fra JBV	- 986 000	- 1 050 000	- 1 257 000
Driftsresultat	13 928 000	13 900 000	1 314 9000